

УДК 330.342:340.1

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-12\(24\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0654-12(24)-09)

ЧОБИТОК ВІКТОРІЯ

доктор економічних наук, доцент,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-5272-388X>

БЛУДОВА ЛАРИСА

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна

ГРЕБЕНЮК АЛЛА

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ СТІЙКОГО

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. На сучасному етапі розвитку економіка характеризується високим ступенем невизначеності. Відбувається складність економічних процесів, які вимагають значних зусиль для усунення виникаючих загроз та забезпечення економічної безпеки регіонів, зокрема Харківського регіону, який є одним з найбільш розвинутих промислових регіонів України. При цьому робиться акцент на регіональних системах, вирішення проблем яких визначає розвиток усієї економіки країни.

Найбільш сприйнятливі до загроз економічної безпеки та соціально-економічного розвитку дотаційні регіони, в яких спостерігається спад виробництва основних галузей, великий розрив у рівнях розвитку, скорочення поставок сировини, слабка міжрегіональна взаємодія, скорочення обсягів виробництва, зниження інвестиційної привабливості, криміналізація економіки, демографічні проблеми, низький рівень життя та якості соціальних послуг, зниження довіри до державних установ, неефективність організаційної структури, нераціональність реалізованих регіональних заходів, погіршення екологічної ситуації та стану природного комплексу тощо. Всі ці фактори вимагають

формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема Харківської області, як одного із флагманів розвитку країни.

Метою даної статті є формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в сучасних інноваційно-технологічних умовах.

В статті визначено, що стратегічні програми розвитку регіонів характеризуються відсутністю конкретизації інструментів реалізації поставлених завдань та обґрунтування запропонованих заходів, що призводить до їх низької ефективності в управлінні сталим розвитком Харківської області. У зв'язку з цим вирішення проблеми сприймається як створення умов для соціально-економічного розвитку Харківської області, що враховують, як результати оцінки сталого розвитку за конкретними критеріями, так і набір необхідних дій, з урахуванням впливу мінливих умов. В більшості випадків, звітні документи, які характеризують рівень соціально-економічного розвитку Харківської області, не містять комплексної інтегральної оцінки, але містять кількісні дані за окремими галузями і сферами, порівнюючи їх не з максимальним рівнем, а переважно з базовим періодом.

Авторами в статті детально проаналізовано основні показники ринку праці Харківської області за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області.

У статті проведено кореляційний аналіз, який використовується для візуалізації форми зв'язку між досліджуваними економічними показниками (середньооблікової кількості штатних працівників та середньомісячної заробітної плати (номінальної) за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області).

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, Харківська область, сталий розвиток, кореляційний аналіз, трансформаційні процеси.

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіка характеризується високим ступенем невизначеності. Відбувається складність економічних процесів, які вимагають значних зусиль для усунення виникаючих загроз та забезпечення економічної безпеки регіонів, зокрема Харківського регіону, який є одним з найбільш розвинутих промислових регіонів України. При цьому робиться акцент на регіональних системах, вирішення проблем яких визначає розвиток усієї економіки країни.

Найбільш сприйнятливі до загроз економічної безпеки та соціально-економічного розвитку дотаційні регіони, в яких спостерігається спад

виробництва основних галузей, великий розрив у рівнях розвитку, скорочення поставок сировини, слабка міжрегіональна взаємодія, скорочення обсягів виробництва, зниження інвестиційної привабливості, криміналізація економіки, демографічні проблеми, низький рівень життя та якість соціальних послуг, зниження довіри до державних установ, неефективність організаційної структури, нерациональність реалізованих регіональних заходів, погіршення екологічної ситуації та стану природного комплексу тощо. Всі ці фактори вимагають формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема Харківської області, як одного із флагманів розвитку країни.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питаннями формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в сучасних інноваційно-технологічних умовах, займалися вчені, зокрема: В. Геєць [1], В. Притула [3], В. Прохорова [4, 5], О. Сидорчук [6], В. Хаустова та Т. Колодяжна [7], Л. Шаульська та М. Кримова [10], О. Шкуренко [11] та багато інших.

Сучасний стан вітчизняної економіки, вимагає посиленої уваги до проблеми формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в сучасних інноваційно-технологічних умовах.

Метою даної статті є формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в сучасних інноваційно-технологічних умовах.

Виклад основного матеріалу. Стратегічні програми розвитку регіонів характеризуються відсутністю конкретизації інструментів реалізації поставлених завдань та обґрунтування запропонованих заходів, що призводить до їх низької ефективності в управлінні сталим розвитком Харківської області. У зв'язку з цим вирішення проблеми сприймається як створення умов для соціально-економічного розвитку Харківської області, що враховують, як результати оцінки сталого розвитку за конкретними критеріями, так і набір

необхідних дій, з урахуванням впливу мінливих умов. В більшості випадків, звітні документи, які характеризують рівень соціально-економічного розвитку Харківської області, не містять комплексної інтегральної оцінки, але містять кількісні дані за окремими галузями і сферами, порівнюючи їх не з максимальним рівнем, а переважно з базовим періодом.

Окремі розділи Стратегічної програми стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області мають містити:

- стислі дані, у тому числі інформацію про регіональний внесок Харківської області у розвиток держави, із використанням значень показників (частка ВРП території та частка обсягу продукції, виробленої спеціалізованими галузями у весь обсяг країни);
- отримані значення оцінки сталого розвитку економічних, соціальних, екологічних та інституційних елементів, а також комплексна оцінка на основі системи показників ризику з урахуванням регіональної специфіки Харківської області;
- комплексна оцінка сталого розвитку Харківської області за отриманими результатами;
- комплекс необхідних заходів щодо забезпечення економічної безпеки Харківської області відповідно до отриманих результатів;
- механізм реалізації дій на основі скоординованих дій державних, регіональних та муніципальних органів влади.

Відповідно, це дозволить ефективно використовувати та розвивати ресурсний потенціал регіону, підвищувати інвестиційну привабливість, сприяти вирішенню проблеми забезпечення соціально-економічного розвитку Харківської області в сучасних інноваційно-технологічних умовах.

Для досягнення максимального ефекту необхідно формувати механізм стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в умовах внутрішніх і зовнішніх впливів, який повинен починатися з визначення

стратегічної мети. Враховуючи наявний ресурсний потенціал, сформовані умови функціонування та загрози, органам влади необхідно розробляти основні напрямки соціально-економічного розвитку Харківської області.

Основні показники ринку праці Харківської області за 2010-2020 рр., які впливають на соціально-економічного розвитку за даними Головного управління статистики в Харківській області, наведено в табл. 1, рис. 1 та рис. 2.

Таблиця 1

Основні показники ринку праці Харківської області за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області [2]

Роки	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	Середньомісячна заробітна плата (номінальна), грн.	Середньомісячна заробітна плата, у % до попереднього року
2010	663,6	2060	–
2011	651,4	2407	108,7
2012	667,1	2753	114,2
2013	625,4	2975	109,3
2014	607,4	3143	93,9
2015	575,6	3697	77,3
2016	574,3	4448	106,2
2017	554,5	6244	119,6
2018	561,5	7657	110,1
2019	545,8	9081	108,4
2020	544,6	9658	106,4

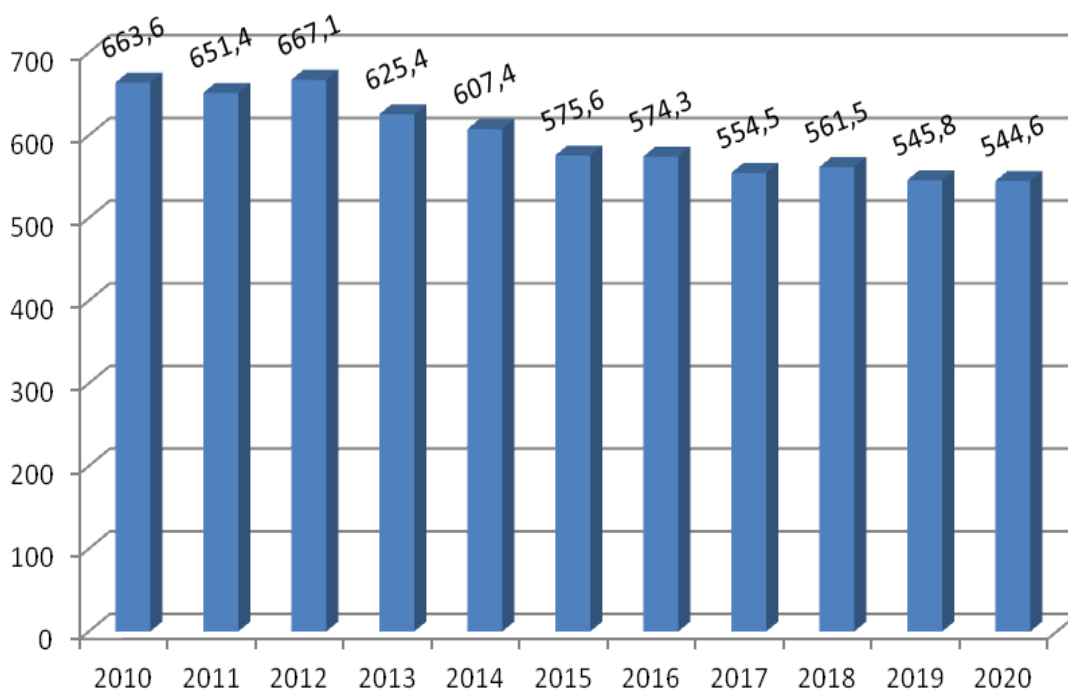

Рис. 1. Середньооблікова кількість штатних працівників за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області, тис. осіб [2]

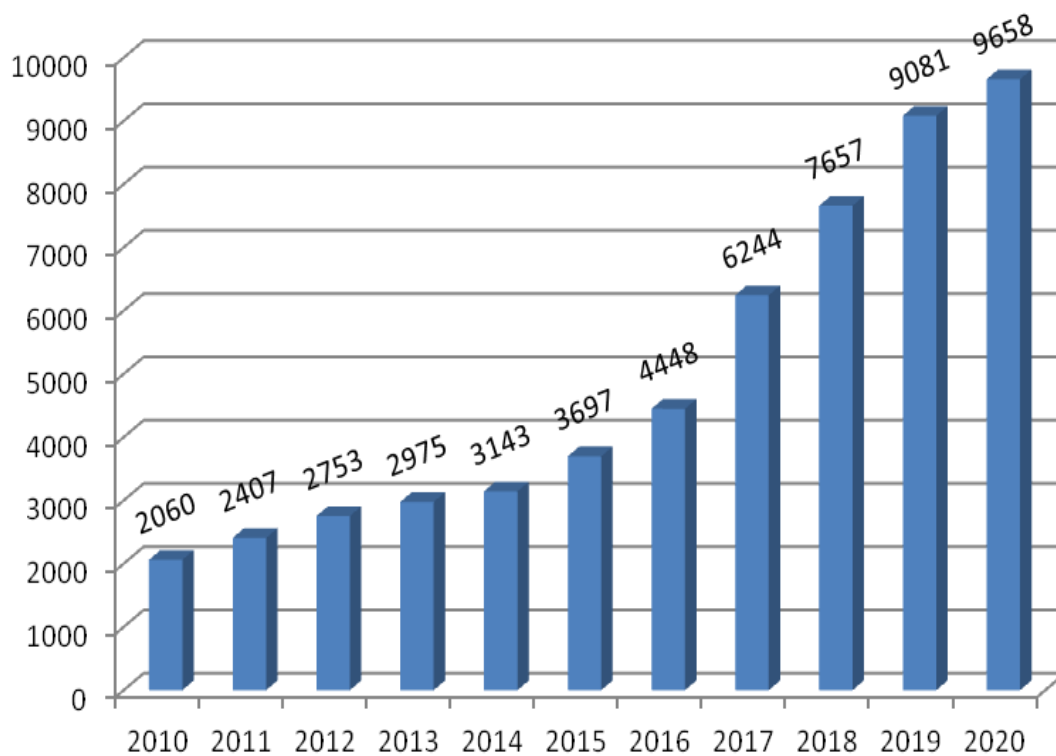

Рис. 2. Середньомісячна заробітна плата (номінальна) за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області, тис. осіб [2]

Кореляційний аналіз використовується для візуалізації форми зв'язку між досліджуваними економічними показниками (середньооблікової кількості штатних працівників та середньомісячної заробітної плати (номінальної) за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області).

Для цього в прямокутній системі координат будується графік, по осі ординат відкладаються окремі значення ефективного атрибута Y , а по осі абсцис – окремі значення факторного атрибута X .

На основі кореляційного поля можна припустити (для генеральної сукупності), що зв'язок між усіма можливими значеннями X і Y є експоненційним.

Оскільки відхилення ε і кожного конкретного спостереження i – випадкові та його значення у вибірці невідомі, то:

1) за спостереженнями X_i та Y_i можна отримати тільки оцінки параметрів a та β ;

2) оцінками параметрів i β регресійної моделі є відповідно величини a і b , які мають випадковий характер, т.к. відповідають випадковій вибірці;

Після лінеаризації отримаємо: $\ln(y) = \ln(a) + bx$

Для оцінки параметрів i – використовують метод найменших квадратів (МНК), який дає найкращі оцінки параметрів рівняння регресії. Але тільки в тому випадку, якщо виконуються певні передумови щодо випадкового члена (ε) та незалежної змінної (x).

Формально критерій МНК можна записати так:

$$S = \sum (y_i - y \cdot i)^2 \rightarrow \min$$

Система нормальних рівнянь:

$$a \cdot n + b \cdot \sum x = \sum y \tag{1}$$

$$a \cdot \sum x + b \cdot \sum x^2 = \sum y \cdot x \quad (2)$$

Для розрахунку параметрів регресії збудуємо розрахункову табл.2.

Таблиця 2

Результати розрахунку параметрів регресії

x	ln(y)	x ²	ln(y) ²	x*ln(y)
663,6	7,6305	440364,96	58,2239	5063,5741
651,4	7,7861	424321,96	60,6239	5071,8893
667,1	7,9204	445022,41	62,7335	5283,7299
625,4	7,998	391125,16	63,968	5001,9488
607,4	8,0529	368934,76	64,8497	4891,3515
575,6	8,2153	331315,36	67,4908	4728,7134
574,3	8,4002	329820,49	70,5635	4824,2405
554,5	8,7394	307470,25	76,3767	4845,9841
561,5	8,9434	315282,25	79,984	5021,7054
545,8	9,1139	297897,64	83,0639	4974,3882
544,6	9,1755	296589,16	84,1906	4997,0001
6571,2	91,9757	3948144,4	772,0685	54704,5253

Для даних система рівнянь має вигляд:

$$11a + 6571,2 \cdot b = 91,976$$

$$6571,2 \cdot a + 3948144,4 \cdot b = 54704,525$$

Домножимо рівняння (1) системи (-597,382), отримаємо систему, яку вирішимо методом алгебраїчного складання:

$$-6571,2 \cdot a - 3925516,598 \cdot b = -54944,626$$

$$6571,2 \cdot a + 3948144,4 \cdot b = 54704,525$$

Отримуємо:

$$22627,802 \cdot b = -240,1$$

$$\text{Звідки } b = -0,01061$$

Тепер знайдемо коефіцієнт «а» із рівняння (1):

$$11 \cdot a + 6571,2 b = 91,976$$

$$11 \cdot a + 6571,2 (-0,01061) = 91,976$$

$$11 \cdot a = 161,693$$

$$a = 14,6994$$

Отримуємо емпіричні коефіцієнти регресії: $b = -0,01061$, $a = 14,6994$

Рівняння регресії (емпіричне рівняння регресії):

$$y = e \cdot 14,699382232702e-0,01061 \cdot x = 2420252,01878 \cdot e-0,01061 \cdot x$$

Емпіричні коефіцієнти регресії a і b є лише оцінками теоретичних коефіцієнтів β_i , а саме рівняння відображає лише загальну тенденцію в поведінці змінних, що розглядаються.

Параметри рівняння регресії.

Вибіркові середні:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} = \frac{6571,2}{11} = 597,382 \quad (3)$$

$$\bar{y} = \frac{\sum y_i}{n} = \frac{91,976}{11} = 8,361 \quad (4)$$

$$\overline{xy} = \frac{\sum x_i y_i}{n} = \frac{54704,53}{11} = 4973,139 \quad (5)$$

Вибіркові дисперсії:

$$S^2(x) = \frac{\sum x_i^2}{n} - \bar{x}^2 = \frac{3948144,4}{11} - 597,382^2 = 2057,18 \quad (6)$$

$$S^2(y) = \frac{\sum y_i^2}{n} - \bar{y}^2 = \frac{772,07}{11} - 8,361^2 = 0,27 \quad (7)$$

Середньоквадратичне відхилення:

$$S(x) = \sqrt{S^2(x)} = \sqrt{2057.18} = 45.356 \quad (8)$$

$$S(y) = \sqrt{S^2(y)} = \sqrt{0.27} = 0.524$$

Коефіцієнт кореляції b можна знаходити за формулою, не розв'язуючи систему безпосередньо:

$$b = \frac{\bar{x} \cdot \bar{y} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{S^2(x)} = \frac{4973.139 - 597.382 \cdot 8.361}{2057.18} = -0.01061 \quad (9)$$

$$a = \bar{y} - b \cdot \bar{x} = 8.361 - (-0.01061) \cdot 597.382 = 14.6994$$

Коефіцієнт еластичності розраховується за формулою:

$$E = \frac{\partial y}{\partial x} \frac{x}{y} = \bar{x} \ln(b)$$

(10)

$$E = 597,382(-0,0106) = -6,338$$

Відповідно, коефіцієнт еластичності більший за 1. Отже, при зміні X на 1%, Y зміниться більш ніж на 1%. Іншими словами – X істотно впливає на Y .

Бета-коефіцієнт показує, яку частину величини свого середнього квадратичного відхилення зміниться у середньому значення результативного ознаки при зміні факторного ознаки на величину його середньоквадратичного відхилення при фіксованому постійному значенні інших незалежних змінних:

$$\beta_j = b_j \frac{S(x)}{S(y)} = -0.0106 \frac{45.356}{0.524} = -0.918 \quad (11)$$

Тобто, збільшення X на величину середньоквадратичного відхилення S_x призведе до зменшення середнього значення Y на 91,8% відхилення середньоквадратичного S_y .

Оцінимо якість рівняння регресії за допомогою *помилки абсолютної апроксимації*, яка представляє собою середнє відхилення розрахункових значень від фактичних:

$$\bar{A} = \frac{\sum |y_i - y_x| y_i}{n} 100\% \quad (12)$$

Помилка апроксимації в межах 5-7% свідчить про хороший вибір рівняння регресії до вихідних даних.

$$\bar{A} = \frac{1,941}{11} 100\% = 17,65\%$$

У середньому розрахункові значення відхиляються від фактичних на 17,65%. Оскільки помилка більше 7%, то дане рівняння не бажано використовувати як регресію.

Емпіричне кореляційне відношення обчислюється для всіх форм зв'язку і служить для виміру тісноти залежності. Змінюється не більше [0;1].

Зв'язки між ознаками можуть бути слабкими та сильними (тісними). Їхні критерії оцінюються за шкалою Чеддока (табл. 3).

Таблиця 3

Шкала Чеддока

Значення	Вид зв'язку
$0,1 < \eta < 0,3$	слабка
$0,3 < \eta < 0,5$	помірна
$0,5 < \eta < 0,7$	помітна
$0,7 < \eta < 0,9$	висока
$0,9 < \eta < 1$	дуже висока

$$\eta = \sqrt{\frac{\sum(\bar{y} - y_x)^2}{\sum(y_i - \bar{y})^2}}$$

(11)

$$\eta = \sqrt{\frac{62168631.563}{76856634.18}} = 0.899$$

де $\sum(\bar{y} - y_x)^2 = 76856634.18 - 14688002.62 = 62168631.563$

Величина *індексу кореляції* R знаходиться в межах від 0 до 1. Чим ближче вона до одиниці, тим тісніше зв'язок аналізованих ознак, тим більше надійне рівняння регресії.

$$R = \sqrt{1 - \frac{\sum(y_i - y_x)^2}{\sum(y_i - \bar{y})^2}}$$

(13)

$$R = \sqrt{1 - \frac{14688002.62}{76856634.18}} = 0.899$$

Отримана величина свідчить про те, що фактор X суттєво впливає на Y, відповідно, між досліджуваними економічними показниками (середньооблікової кількості штатних працівників та середньомісячної заробітної плати (номінальної) за 2010-2020 рр. за даними Головного управління статистики в Харківській області).

Висновок. Отже, формування ефективних механізмів стійкого соціально-економічного розвитку Харківської області в результаті глибоких трансформаційних процесів у всіх сферах життєдіяльності найбільш чітко проявляють свої негативні тенденції.

Різка диференціація соціально-економічного стану Харківської області та неефективність використання наявного потенціалу актуалізували необхідність пошуку нових, ефективніших інструментів подолання кризових тенденцій при переході до нової, стійкої соціально-економічної моделі сталого розвитку.

Адекватною реакцією є усвідомлення необхідності вибору нової парадигми соціально-економічного зростання, яка враховує антропогенні наслідки рішень та спрямована на досягнення більш ефективного соціально-економічного результату.

Успішний перехід Харківській області до сталого розвитку багато в чому залежатиме від ступеня інвестиційної привабливості, підвищення якої сприятиме прискоренню соціально-економічного зростання та підвищенню рівня добробуту населення. Нестабільність надходження інвестиції, відповідно, не призводять до загального оздоровлення, а також до соціально-економічних та структурних перетворень, що впливають на вихід регіону зі стану нестабільного розвитку.

Тому, для забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспективі, ключовим моментом є розробка стратегії для Харківській області як дієвого механізму цілеспрямованого регулюючого впливу на всю економіку країни.

Використана література

1. Геєць В. Розвиток соціального капіталу – найбільше багатство у світі. *Віче*. 2011. № 1. С. 22-26.
2. Головне управління статистики в Харківській області. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua>.
3. Притула В. І. Управління персоналом підприємства з позиції системного підходу. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 2. Т. 1. *Економічні науки*. Полтава : ПДАА, 2011. С. 237-241.
4. Прохорова В. В., Чобіток В. І. Інтелектуалізація управлінських процесів як детермінантно-мотиваційна основа бізнес-моделі підприємств. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Серія «Економічні науки». 2020. № 2 (144). С. 65-75.
5. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування. Харків : УПА, 2015. 291 с.
6. Сидорчук О. Г. Стратегія соціальної безпеки України: послідовність формування та напрями реалізації. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 176-183. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-176-183>.

7. Хаустова В. Є., Колодяжна Т. В. Вплив процесів злиттів та поглинань на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації : монографія. ФОП Лібуркіна Л. М., 2019. 416 с.
8. Чобіток В. І. Стратегічно-цільовий комплекс інтелектуалізації управління холістичним розвитком промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 423-430.
9. Чобіток В. І. Формування системи оцінки персоналу на підприємстві: сучасні системи та технології. *Бізнес Інформ*. 2019. №5. С. 192-196.
10. Шаульська Л. В., Кримова М. О. Стан ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу регіону. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2018. № 2. С. 23-32.
11. Шкуренко О.В. Інтеграція сталого розвитку та розвитку бізнесу як домінуюча основа моделі циркулярної економіки: теоретичний аспект. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2021. № 14. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». С. 121-129.

References

1. Heiets V. Rozvytok sotsialnoho kapitalu – naibilshe bahatstvo u sviti. *Viche*. 2011. № 1. S. 22-26.
2. Holovne upravlinnia statystyky v Kharkivskii oblasti. URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua>.
3. Prytula V. I. Upravlinnia personalom pidpryiemstva z pozytsii systemnoho pidkhodu. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*. Vyp. 2. T. 1. *Ekonomichni nauky*. Poltava : PDAA, 2011. S. 237-241.
4. Prokhorova V. V., Chobitok V. I. Intelektualizatsiia upravlinskykh protsesiv yak determinantno-motyvatsiina osnova biznes-modeli pidpryiemstv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu*. Seriia «Ekonomichni nauky». 2020. № 2 (144). S. 65-75.
5. Prokhorova V. V., Protsenko V. M., Chobitok V. I. Formuvannia konkurentnoi stratehii pidpryiemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia. *Kharkiv : UIPA*, 2015. 291 s.
6. Sydorchuk O. H. Stratehiia sotsialnoi bezpeky Ukrainy: poslidovnist formuvannia ta napriamy realizatsii. *Problemy ekonomiky*. 2019. № 1. S. 176–183. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-176-183>.
7. Khaustova V. Ye., Kolodiazhna T. V. Vplyv protsesiv zlyttiv ta pohlynan na konkurentospromozhnist ekonomiky v umovakh hlobalizatsii : monohrafiia. FOP Liburkina L. M., 2019. 416 s
8. Chobitok V. I. Stratehichno-tsilovyi kompleks intelektualizatsii upravlinnia kholistychnym rozvytkom promyslovykh pidpryiemstv. *Biznes Inform*. 2020. № 3. С. 423-430.

9. Chobitok V. I. Formuvannia systemy otsinky personalu na pidpriemstvi: suchasni systemy ta tekhnolohii. *Biznes Inform.* 2019. №5. S. 192-196.
10. Shaulska L. V., Krymova M. O. Stan rynku pratsi v konteksti stratehii rozvytku liudskoho kapitalu rehionu. *Rynok pratsi ta zainiatist naseleennia.* 2018. № 2. S. 23-32.
11. Shkurenko O.V. Intehratsiia staloho rozvytku ta rozvytku biznesu yak dominantna osnova modeli tsyrkuliarnoi ekonomiky: teoretychnyi aspekt. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina.* 2021. № 14. Seriia «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm». S. 121-129.

Виктория Ивановна Чобиток

доктор экономических наук, доцент,
Украинская инженерно-педагогическая академия, г. Харьков, Украина

Лариса Григорьевна Блудова

студентка магистратуры,
Украинская инженерно-педагогическая академия, г. Харьков, Украина

Алла Геннадиевна Гребенюк

студентка магистратуры,
Украинская инженерно-педагогическая академия, г. Харьков, Украина

**ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ УСТОЙЧИВОГО СОЦИАЛЬНО-
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ**

Аннотация. На современном этапе развития экономика характеризуется высокой степенью неопределенности. Имеет место сложность экономических процессов, требующих значительных усилий по устранению возникающих угроз и обеспечению экономической безопасности регионов, в частности Харьковского региона, который является одним из наиболее развитых промышленных регионов Украины. При этом делается упор на региональные системы, решение проблем которых определяет развитие всей экономики страны.

Наиболее восприимчивы к угрозам экономической безопасности и социально-экономического развития дотационные регионы, в которых наблюдается спад производства основных отраслей, большие разрывы в уровнях развития, сокращение поставок сырья, слабое межрегиональное взаимодействие, сокращение объемов производства, снижение инвестиционной привлекательности, криминализация экономики, демографические проблемы, низкий уровень жизни и качество социальных услуг, снижение доверия к

государственным учреждениям, неэффективность организационной структуры, нерациональность реализованных региональных мероприятий, ухудшение экологической ситуации и состояния природного комплекса и т.д. Все эти факторы требуют формирования эффективных механизмов устойчивого социально-экономического развития регионов, в частности, Харьковской области, как одного из флагманов развития страны.

Целью данной статьи является формирование эффективных механизмов устойчивого социально-экономического развития в современных инновационно-технологических условиях.

В статье определено, что стратегические программы развития регионов характеризуются отсутствием конкретизации инструментов реализации поставленных задач и обоснования предложенных мер, что приводит к их низкой эффективности в управлении устойчивым развитием Харьковской области. В этой связи решение проблемы воспринимается как создание условий для социально-экономического развития Харьковской области, учитывающих как результаты оценки устойчивого развития по конкретным критериям, так и набор необходимых действий, с учетом влияния изменяющихся условий. В большинстве случаев отчетные документы, характеризующие уровень социально-экономического развития Харьковской области, не содержат комплексной интегральной оценки, но содержат количественные данные по отдельным отраслям и сферам, сравнивая их не с максимальным уровнем, а преимущественно с базовым периодом.

Авторами в статье подробно проанализированы основные показатели рынка труда Харьковской области за 2010-2020 гг. по данным Главного управления статистики в Харьковской области.

В статье проведен корреляционный анализ, используемый для визуализации формы связи между исследуемыми экономическими показателями (среднесписочного количества штатных работников и среднемесячной заработной платы (номинальной) за 2010-2020 гг. по данным Главного управления статистики в Харьковской области).

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, Харьковская область, устойчивое развитие, корреляционный анализ, трансформационные процессы.

Victoria I. Chobitok

Doctor of Economics, Associate Professor,
Ukrainian Engineering and Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Larisa G. Bludova

master,
Ukrainian Engineering and Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Alla G. Grebenyuk

master,
Ukrainian Engineering and Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

**FORMATION OF MECHANISMS SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT OF THE KHARKOV REGION**

Annotation. At the present stage of development, the economy is characterized by a high degree of uncertainty. The complexity of economic processes is taking place, requiring significant efforts to eliminate emerging threats and ensure the economic security of the regions, in particular the Kharkiv region, which is one of the most developed industrial regions of Ukraine. At the same time, an emphasis is placed on regional systems, the solution of the problems of which determines the development of the entire economy of the country.

Subsidized regions are most susceptible to threats to economic security and socio-economic development, in which there is a decline in production of the main industries, large gaps in development levels, reduced supplies of raw materials, weak interregional interaction, reduced production volumes, reduced investment attractiveness, criminalization of the economy, demographic problems, low standard of living and quality of social services, decreased trust in government institutions, ineffectiveness of the organizational structure, irrationality of implemented regional activities, deterioration of the environmental situation and the state of the natural complex, etc. All these factors require the formation of effective mechanisms for sustainable socio-economic development of regions, in particular, the Kharkiv region, as one of the flagships of the country's development.

The purpose of this article is to form effective mechanisms for sustainable socio-economic development in modern innovative and technological conditions.

The article determines that strategic programs for the development of regions are characterized by the lack of concretization of tools for the implementation of the tasks and justification of the proposed measures, which leads to their low efficiency in managing the sustainable development of the Kharkiv region. In this regard, the solution to the problem is perceived as creating conditions for the socio-economic development of the Kharkiv region, taking into account both the results of assessing sustainable development according to specific criteria, and a set of necessary actions, taking into

account the influence of changing conditions. In most cases, the reporting documents characterizing the level of socio-economic development of the Kharkiv region do not contain a comprehensive integrated assessment, but contain quantitative data on individual industries and spheres, comparing them not with the maximum level, but mainly with the base period.

The authors in the article analyzed in detail the main indicators of the labor market of the Kharkiv region for 2010-2020 according to the data of the Main Department of Statistics in the Kharkiv region.

The article provides a correlation analysis used to visualize the form of the relationship between the economic indicators under study (the average number of full-time employees and the average monthly salary (nominal) for 2010-2020 according to the data of the Main Department of Statistics in the Kharkiv region).

Key words: socio-economic development, Kharkiv region, sustainable development, correlation analysis, transformation processes.